



Ozewieze Wat?

Iene miene mutte

Iene miene mutte
Tien pond grutte(n)
Tien pond kaas
Iene miene mutte is de baas

Dit is een heel bekend aftelversje (geen liedje!), veel gebruikt om iemand uit te kiezen of aan te wijzen bij een spel. Er wordt afgeteld door tijdens het opzeggen van het versje, bij elke beklemtoonde klank, een volgend kind aan te wijzen. Het kind dat aangewezen wordt aan het slot van het liedje 'is hem' of valt af (is de 'baas'). IENE MIENE MUTTE stond in 1894 al vermeld in de Nederlandsche Baker- en Kinderrijmen van J. van Vloten.

Het versje zou een verbastering zijn van een Portugees-Creools rijmpje, afkomstig uit Guinea. 'Iene miene' staat voor het meervoud van meisje of jongen. Ook de andere woorden zijn terug te voeren naar Portugees-Creoolse woorden en Arion komt daarmee tot de volgende vertaling:

Veel meisjes (jongens)	<i>Iene miene muito</i>
Tijd om te vrijen	<i>Tempo de n' gruta</i>
Tijd om te trouwen	<i>Tempo de n' kasa(la)</i>
Veel meisjes (jongens)	<i>Iene miene muito</i>
Daar beneden.	<i>Es de Baixe (de bas)</i>

Het tweede couplet van het liedje, hoewel minder bekend, heeft geen vertaling nodig:

Wil je 't niet geloven
Klim naar boven
Klim naar de mast
Iene miene mutte
Hou je vast
(Iet wiet waait is eerlijk weg / Ot bot vot)

De herkomst van dit liedje gaat volgens Arion terug naar de slavenscheepen uit het koloniale verleden van Nederland. Aan boord van die schepen werden mannen en vrouwen gescheiden vervoerd: de ene groep bovendecks en de ander benedendecks. Zo waren er dus veel meisjes of jongens daar beneden.

Niet iedereen is het met deze uitleg eens. Zo gaan er ook verhalen dat IENE MIENE MUTTE slaat op Keltische telwoorden. In Zuid-Engelse dialecten telde men aan het eind van de negentiende eeuw nog: 'Ina, mina, ethera, methera'. Anderen beweren dat het verhaspeld Latijn uit de liturgie is of zelfs tekst van rituelen van Druiden.

Volgens de taalwetenschappers gaat het dus helemaal niet om grutten en kaas, maar zitten er veel spannender verhalen achter. Hoe het ook zij, waarschijnlijk is geen kind zich van deze betekenissen bewust en zeggen ze dit versje graag zodat daarna het spel kan beginnen.

Diewwke Kloppenburg is consulnt Primair Onderwijs te Amsterdam



Bronnen

- *Scriptie Heleen van den Bos, Utrecht 2005*
- *F.M. Arion 'Vliegende negers', de Groene Amsterdammer (28 januari 1981)*
- *NRC-Handelsblad (4-9-2004)*
- www.volkscultuur.nl

Voor mij, en waarschijnlijk vele anderen, bestaat het lied als een aantal betekenisloze woordklanken achter elkaar. Tien pond kaas heeft een duidelijke betekenis en grutten zijn gebroken graankorrels. Maar volgens schrijver Frank Martinus Arion betekenen de woorden wel degelijk iets.